Kiriku Elu

Jõulud, 1989 Eesti katoliiklaste häälekandja 3. number

JÕULUJUTLUS

Armsad kirikulised.

Paljude aastate eest sündis siia maailma inimene, kes elas 30 aastat oma elust tavalist, tähelepandamatut elu. Siis hakkas Ta kõigile ootamatult õpetajaks. Ta õpetas rahvale jäägitut ausust, sallivust ja armastust. Tema sõnu kinnitasid rohked imeteod, kuid paljud nägid Temas oma võistlejat ning vaenlast.

Nii hukati see inimene oma kolmekümne kolmandal eluaastal. Pärimus aga kõneleb edasi, et kolmandal päeval pärast surma tõusis Ta üles ja ilmutas end paljudele. Mis on aga meil sellega tegemist? Miks peaksime mõtlema kellelegi Jeesusele Kristusele? Miks nimetame Teda Lunastajaks? Neile küsimustele püüamegi leida vastust täna - Jeesuse Kristuse sünnipäeva eelõhtul. Millest on meid siis lunastada? Eelkõige ekslikkusest, sest iga inimene on ekslik, tahes või tahtmata. Eksimise needus on igale inimesele kaasa sündinud, ja mis kõige traagilisem, selle olemus ja ulatus on igas inimeses erinev. Seega saavad üldised vastuabinõud anda vaid osalisi tulemusi. Vaadelgem inimese arusaamist oma süüst kahe näite varal. Kolmekümnendate aastate algul pälvis Ameerika ühendriikides suurt tähelepanu üks mees, kes oli mõrvanud üle viiekümne inimese. Kõik need mõrvad olid praktiliselt ilma motiivita. Piisas, et keegi talle lähenes midagi küsima, kui mees haaras relva ja tulistas küsijat. Kui ta lõpuks ühes majas sisse piirati ja tulevahetuses haavata sai, kirjutas ta enne surma verega seinale - ausalt, nagu ikka inimene surma palge ees: "Ma olen tegelikult hea inimene ega ole tahtnud kellelegi halba. Kaitsesin vaid oma isikuvabadust nende eest, kes püüdsid seda piirata." Teist äärmust võiks illustreerida ühe pühaku mõttekild, et parem oleks, kui maa ja taevas hukka läheksid, kui et inimene oleks palves teadlikult hajameelne.

Kuskil nende äärmuste vahel on meie arusaamine oma süüst ja paratamatusest, heast ja kurjast, seadusest ja kuriteost, armastusest ja vihkamisest, hoolivusest ja ükskõiksusest. Tähtsaks kategooriaks on siin ka aeg, paljude meie tegude tõeline olemus ilmneb alles paljude aastate pärast. Nii on palju kordi püütud luua maapealset taevariiki, kuid selle plaani nurjumine läheb pärast vana korra lõhkumise eufooriat ikka sama stsenaariumi järgi: suhteline heaolu kindlustatakse vaid väikesearvulisele ladvikule kodanike enamiku heaolu arvel. Ühegi inimese arusaam ei suuda ühendada kõiki äärmusi, mingi osa ühiskonnast saab paratamatult kannatada. Pahatihti saab kannatada aga just parem osa inimestest, kes ei teotse valimata vahendeid. Kuidas aga võidelda meie kaasasündinud ekslikkusega, nn. päritud patuga, mis mingil teadmatult viisil on tunginud inimese olemusse. Õigesti tegemise võimalusi on üks - see kõige õigem - eksimisvõimalusi piiramatu arv. Kuidas saada tagasi vaistlik õigestitegemise võime, mis pattulangemisega kaduma läks? Ladina vanasõna ütleb, et harjumus on teine iseloom, ning siit võime ka tuletada analoogia - mõistuslikkus on teine vaist. Paradiis - absoluutne heaolu - oleks võimalik siis, kui inimesed kuuletuksid vabatahtlikult ühe isiku tahtele igas olukorras. See saab võimalikuks vaid eeldusel, et see isik on kõige targem ja vägevam, kvali-

tatiivselt inimesest erinev, kes näeb kóigi inimeste mótteid ja teab maailma kogu olemust. Kui me uurime inimkonna ajalugu, näeme, et seda isikut pole tarvis välja móelda. Jumal, meie Looja, on end ise ilmutanud oma prohvetite läbi ja andnud meile oma Poja maise elutee kaudu eeskuju, kuidas täita Jumala kóikeharmoniseerivat tahet. Jeesuse Kristuse elust móistame, et inimene ei saa oma ekslikkusest vabaks mingite rituaalide, oma süü äraunustamise vói lubaduste andmisega, vaid eelkóige enesekasvatuse abil. Iga inimene ei sünni ega kasva kurjategijaks ka kóige ebainimlikumates tingimustes, kuid samas saab igat inimest, vaatamata geneetika kapriisidele, kasvatada ühiskonnale kasulikuks, mis on samas ülima ónne ja igavese óndsuse tagatiseks talle endale. Vahendid selleks on erinevad, ihulis-hingelistest valuharjutustest órna ja pehme suunamiseni, andku vaid Jumal móistust ära tunda, mis on kellegi jaoks kóige óigem. Täna me oleme kogunenud austama Jeesust Kristust väikese lapsena. Igaüks, kes on vaadelnud last, tajub seda salapära, mis hoovab väikesest inimesest - kes temast saab? Ja ehkki me seda ei tea, loodame alati kóige paremat, et uus pólvkond parandaks eelmiste vead. Vaadakem Jóululast - seal Petlemma sóimes uinub meie südametunnistus. Ta tahab ärgata ja kujundada meie elu uueks, nii nagu oskab ainult Tema. Ta ütleb meile, et klaasitükkide tuhm helk ei tohi meid köita rohkem kui tóeliste briljantide hiilgus. Enesearmastus peab taanduma ohvrimeelsuse ja tóelise armastuse ees. Tósi küll, see algus on raske, kuid toob meisse ainsa püsiva ja kadumatu väärtuse - hingerahu, seesmise tasakaalu. Siis muutuvad kóik kannatused redeliks, mida mööda tóuseme täiuslikkuse poole, siis lakkab surm olemast hirmutav sügavik. Siis avab taevariik meile oma värava. Aamen.

Riia ja Helsingi piiskopid Eestis

Käesoleva aasta 8. detsembril Pühima Neitsi Maarja pärispatuta saamise pühal ja seoses Tartu rooma-katoliku kiriku 90. aastapäevaga toimusid Tartus juubelipidustused. Jumalateenistusel jagasid Riia abipiiskop Wilhelms Nukss ja Soome piiskop Paul Verschuren Kinnitamise Sakramenti kolmekümne kuuele Tartu katoliiklasele. Ehkki missa algus hilines pool tundi, ei tumestanud see valitsevat pidulikku meeleolu. Polnud ju Tartu kogudust pärast Teist Maailmasóda külastanud ükski piiskop. Jumalateenistuse järel söödi Tartu Ülikooli raamatukogu kohvikus ühiselt óhtust.

Järgmisel päeval jagas Helsingi piiskop Kinnitamise Sakramenti ka Tallinnas. Siin oli viimane Konfirmatsiooniga seotud piiskoplik jumalateenistus samuti üsna ammu, 1968. aastal. Kinnitamisele tuli ligi seitsekümmend noort inimest.

Kóige suuremaks kinnituseks nii Tartu kui Tallinna katoliiklastele oli aga fakt, et need jumalateenistused üldse toimusid, kuulutades raudse eesriide ajastu lóppu Eesti rooma-katoliku kogudustele. Saime näha, et vaatamata väikesele arvule pole meid unustatud ega ära pólatud. Jumal tasugu piiskoppidele, kes vótsid ette selle vaevarikka talvise reisi, mis tói nii palju soojust meie südameisse.

R. õunapuu

"Emmausest"

Koos Soome Katoliku Kiriku piiskopi Paul Verschureniga külastas detsembri alguses Tallinna ja Tartut ka Helsingi p. Henriku koguduse preester i. Guy. Kórvuti teenimisega kirikus osaleb i. Guy "Emmause" liikumises, olles selle üks algatajaid Soomes 20 aastat tagasi.

Et halastustööks tunnevad kutsumust ka paljud inimesed Eestis, palusime tal lühidalt seletada "Emmause" póhimótteid ja vastata mónele küsimusele.

"Emmause" liikumine tegeleb mitmesuguste inimestega: joodikute, narkomaanide, hüljatute, üksildastega. Iga erineva maa vói linna rühm vóib oma konkreetse tegevusala poolest erineda. Püüame aidata hädasolijaid. Neid on ka Soomes palju.

Móned arvavad, et "Emmaus" on vaid see kasutatud (annetatud) asjade pood Tehtaankatul, millest pensionärid, töötud ja piiratud aineliste vóimalustega inimesed saavad minimaalse summa eest osta kóike hädatrvilikku. Ka see on tähtis, kuid mitte ainult. Tähtsam meie tegevuses on see, et püüame inimesele leida rakenduse, et ta vóiks tunnetada oma vajalikkust siin elus. Et ka puuetega inimesed leiaksid neid móistva sóbraliku ringi. Näiteks töötab meil juba kaua aega üks puussepp, kes pärast vanglakaristuse kandmist ei leidnud enam kohta elus. Suurepärane töömees! Ta parandab meil vana mööblit.

On ka teisi vóimalusi. Prantsusmaal näiteks on mitmeid "Emmause" kommuune.

Kes on póhitöötajad? Paljud neist on pensionärid, kellel on rohkem vaba aega. Ent palju käib ka lihtsalt vabatahtlikke. Kas nad peavad olema kristlased? Sugugi mitte. Kóige tähtsam on soov teisi aidata; seda vóivad ju kóik. Hädasolijale mójub eelkóige abi, mitte jutlus.

Kuidas luuakse uued tugikohad ja -grupid? Póhikiri näeb ette, et enne kui uus grupp saab óiguse kasutada "Emmause" nime, peab ta olema töötanud 3 aastat. Leidnud oma koha ja suuna. Ei saa ju tegelda kóigega korraga. Tuleb valida, keda te eeskätt tahate aidata: kas vanureid, puuetega inimesi, alkoholikuid, narkomaane vói veel kedagi.

Intervjueeris R.H.

SOOME PIISKOP PAUL VERSCHURENI JUTLUS

Tartu katoliku kirikus 8. detsembril 1989. a. seoses kiriku aastapäevaga ja Kinnitamise Sakramendi jagamisega.

"Veni, Creator Spiritus - Tule, Looja Vaim". See on üks kóige kaunimatest palvetest, mida Kirik, meie Ema, on ópetanud oma lastele juba ammustest aegadest. "Tule, Püha Vaim, täida oma usklike südamed ja süüta neis oma armastuse tuli." Palve Püha Vaimu poole sobib eriti hästi pidupäevaga, mida me täna tähistame selles kirikus, kui paljud koguduseliikmed vótavad vastu Kinnitamise Sakramendi. See sünnib lihtsal moel: nad tunnistavad Jumala rahva ees oma usku, millele järgneb käte pealepanemine ja salvimine kriisamiga. Niisuguse sakramenditalituse läbi saab neile osaks Püha Vaimu and. Kui mina katoliku kiriku piiskopina jagan Kiriku nimel Kinnitamise Sakramendi läbi Püha Vaimu andi, toetun ma Kristuse tóotustele, kes ütles: Mina saadan teie juurde Tema, kelle minu Isa on tóotanud. Kui Püha Vaim tuleb teie üle, olete teie minu tunnistajad." Oma jüngritele ütles Jeesus: "Ma palvetan, et Isa annaks teile teise Eestkostja, kes jääb teie juurde igavesti." Tóotus täitus esimesel Nelipühapäeval, kui apostlid "said täis Püha Vaimu". Sel päeval avanes kirikus uue väe allikas, mis haaras oma voolusse kogu maailma ja kinnitab meid ka nüüd. Teie, kes te täna käte pealepanemise ja salvimise läbi saate täiskasvanud katoliiklasteks, liitute ususideme läbi paljude teistega üheks Jumala Kirikuks. Teis teostub ja jätkub tóotus, mis läks täide Nelipühil kaks tuhat aastat tagasi - te saate Püha Vaimu väe. Seepärast on täna eriti kohane palvetada taas seda palvet, mida Kirik meile ópetab: "Tule, Püha Vaim." Kui palume Püha Vaimu tulla meisse Konfirmatsiooni läbi, tekib küsimus: kuhu ta tahab meid juhtida, kelleks ta soovib meid kujundada, mida ta meilt ootab? Püha Vaim ópetab meid óigesti suhtuma iseendasse, teistesse inimestesse ja Jumalasse, ning saavutama täiuslikkust, mis meile kui Jumala lastele kuulub. See móju kajastub ka nimedes, millega Teda on kutsutud:"armas külaline, hingehaiguste ravija, lohutaja kurbuses, pehme tuulehoog (ehkki vahel vóib Ta meid kohata ka tormituulena, mis raputab ja värisema paneb)". On tähtis, et tunneksime eneses Püha Vaimu tööd ja avaneksime Tema mójutustele. Peame süvenema iseendasse, et leiaksime sealt Jumala - ja Jumalas kogu maailma. Vóib-olla näib see olevat isegi liialt psüholoogia valdkonda kuuluv. Püha Vaimu ligiolu seletatakse ka rääkides Tema mójust, mis aeglaselt ja peaaegu märkamatult kujundab meie arvamusi ning vormib meid vähehaaval Kiriku tóelisteks liikmeteks. Iga katoliiklane, kes vótab oma usku ja Kirikut tósiselt, móistab, et kristlasena elamine eeldab meelemuutust - niisugust, millest Jeesus rääkis Nikodeemusele, öeldes: "Sina pead uuesti sündima." Jeesus ei móelnud sellega, et juba elatanud Nikodeemus oleks pidanud pöörduma tagasi emaihusse, vaid et muutuks tema ellusuhtumine, toimuks seesmine uuestisünd. "Tule, Püha Vaim". Me pöördume oma palveis Püha Vaimu poole, sest vajame Teda, kui tahame saada tóelisteks katoliiklasteks. Me palume Püha Vaimu abi, sest ilma selleta ei suuda me vastu panna argielu tegelikkusele ja jääda siiski truuks Kirikule. Vóib juhtuda, et me Kirikus pettume. Katoliiklastele on Kirik nagu ema, ja seegi ema pole minevikuta, raskete probleemideta, sügavate kortsudeta näol. Ka praegu elab Kirik pingeolukorras, sest ta püüab ühendada äärmusi - vabadust ja autoriteedile allumist; ta püüab reguleerida piiskoppide otsustamisóiguse ja teoloogide arvamuste vahelisi suhteid; ta seab oma kristliku moraali vastu väärnäh-

tustele nii ühiskonna, üldise arvamuse kui ka üksikisikute moraalikäsitluses. Kirik ei ole ega vóigi olla selline nagu meie soovime vói loodame, vaid peab olema niisugune, nagu tahab Püha Vaim. Vótab aega, kuni me ópime armastama Kirikut ning nägema oma osa selles. Oht Kirikus pettuda ei puuduta ainult universaalset Kirikut, vaid ka kohalikku kirikut, Tartu kogudust. Me püüdleme Jeesuse eeskuju järgides täiuslikkuse poole, kuid pole seda veel saavutanud. Seepärast kutsun üles kóiki, nii vanu kui uusi katoliiklasi: óppige tundma oma kirikut just sellisena, nagu see on nüüd ja siin. Ehitage koos üleilmse Kirikuga seda Eesti kirikut, mis Jumala tahte järgi Eestimaal Issandast ja Tema headusest tunnistust annab. Kuid ehitades olgu teil Kristuse meelelaad, kes oli "tasane ja südamelt alandlik". Lugesin kord üht jutustust tüdrukust, kes sóitis jalgrattal kirikust mööda just sel hetkel, kui rahvas pärast pühapäevase jumalateenistuse lóppu sealt välja tuli. Ta nägi inimeste keskel preestrit ja päris: "Isa, kas keegi on surnud?" Kui preester imestades küsis: "Miks sa nii arvad?", ütles laps: "Sest siin on nii palju rahvast." Preester kostis vastuseks: "Keegi ei ole surnud, vastupidi, keegi on saanud uuesti elavaks." Nüüd lausus tüdruk: "Ma sain aru - Jeesus Kristus on saanud elavaks." See on meie ühine üritus, et Jeesus elaks meis ja mójutaks meie kaudu ka teisi inimesi ja ühiskonda. Tule, Püha Vaim. Me palume Püha Vaimu, sest vajame Tema abi, et jääda oma veendumustes kindlaks. Kui teid täna konfirmeeritakse, oleme kóik selle üle róómsad. Samas oleme realistid ja küsime endamisi: kas kóik need inimesed saavad kohusetruudeks katoliiklasteks, kes käivad pühapäeviti kirikus ja seavad kirikuga seostuvad kohustused esimesele kohale pühapäevaste toimetuste hulgas. Kindlasti móistate, et oma piiskopkonnas Soomes mótlen vahel imestades, kuhu see vói teine katoliiklane on kadunud ja miks ta üldse Kirikuga liitus, kui tal ei olnud tósist soovi seada oma elu vastavusse kiriku eluga. Seepärast lisandub róómule teie, tänaste konfirmeeritavate üle ka mure teie pärast, kas te jääte Kirikule ustavaiks. Süvenege vähehaaval Kiriku liturgia rikkustesse, palveellu ja traditsiooni. Ärge heitke meelt, kui asjad ei kulge alguses ootuste kohaselt. Ärge arvake, et te ei vaja enam mingit ópetust, et teate kóike, mida Kirik ópetab. Siis saate näha lóppematul hulgal leidmisróómu hetki, meelekindlust ja lohutust, kui jääte ustavaina avatuiks Püha Vaimu mójutustele. Seda vóime óppida Jumalaemalt, Neitsilt Maarjalt, kelle pärispatuta saamise püha me täna pühitseme. Maarja oli avatud Püha Vaimu väele ja sai niiviisi elavaks Issanda templiks. Jumala inimesekssaamise saladus, mis Maarjast algas, jätkub armu kaudu ka meis endis: Issand on meiega koos vabastajana, Lunastajana, väena ja eluvalgusena selles koguduses ja tema liikmetes. "Veni, Creator Spiritus - Tule, Looja Vaim". Kui Neitsi Maarja sai teada, et temast saab Püha Vaimu väel Issanda tempel, vastas ta: "Sündigu mulle nii, nagu Sa ütled". Koos Maarjaga palvetame ka meie: "Tule, Püha Vaim". Vaimu läbi saab meistki Jumala tempel; Vaimu läbi kanname enestes Jumala elu.

Aamen.

53 aastat Msgr E. Profittlich'i piiskopikspühitsemisest

27. detsembril, apostel Johannese pühal, möödub 53 aastat Msgr. E. Profittlich'i pühitsemisest piiskopiks. Meenutame selle tähtpäeva puhul lühidalt mõningaid etappe tema elust.

* Sündis 11. septembril 1890. a. Rheinimaal. (Seega täitub tuleva aasta septembris 100 aastat tema sünnist!)

* 1904.-1912. a. õppis gümnaasiumis Arhweileris ja Linzis Rheini ääres.

* 1912.a. alustas õpinguid filosoofia ja teoloogia akadeemias Trieris, kuid katkestas need sõja puhkemise tõttu.

* Sõja ajal töötas sanitaarteenistuses Vouziers'i ja Charleville'i sõjaväelaatsarettides.

* Pärast sõja lõppu jätkas akadeemilisi õpinguid. Lõpetas need 1924. a. Krakowis akadeemiliste kraadide saavutamisega mõtte- ja usuteaduskonnas.

* 1924.-1930. a. töötas esialgu hingekarjasena Dzidzices ja Oppelnis. Seejärel alguses misjonärina ja siis hingekarjasena Hamburgis ja Lübeckis.

* 1930. a. nimetati Tallinna Peeter-Pauli kiriku koguduse vaimulikuks.

* 1930. a. mais määrati esimeseks Eesti iseseisvaks Apostellikuks Administraatoriks Riia nuntsiuse, Msgr. Antonio Zecchini asemele. E.Profittlich'ile anti prelaadi auaste.

* 28. novembril 1936. a. nimetati Adrianoopoli titulaarpeapiiskopiks (erinevalt teistest põhjamaadest, kus olid paavsti vikaarid, tavalised piiskopid, ning sarnaselt Leedu ja Lätiga, kus olid peapiiskopid. Samuti oli Eestil, nagu Leedul ja Lätilgi, diplomaatiline side Püha Tooliga, mis puudus aga põhjamaadel. Kuid erinevalt Leedust ja Lätist, kus oli väljakujunenud kiriklik hierarhia ning vastavalt residentsiaalpiiskopid, oli Eestis hierarhia alles kujunemas. Siit ka titulaar-peapiiskopi nimetus.)

* 27. detsembril 1936. a. toimus pidulik pühitsemistalitus. (Piiskopiks pühitsemine võib toimuda vaid apostli mälestuspäeval. Viimane piiskopikspühitsemine Tallinnas toimus 385 aastat enne seda. Pühitsusteenistusest valmistas "Eesti Kultuurfilm" 140 m. pikkuse filmi, millest 84 m. jooksis kroonikana kinodes. Kohal olid ka E. Profittlich'i õde ja vend. Pühitsemist viis läbi Tema Ektsellents Sardese titulaar-peapiiskop Antonio Arata, kes oli ka paavsti nuntsius Eestis. Assisteerisid piiskop Rancans Lätist ja piiskop Cobben Soomest.)

* 1941. a. Msgr. E. Profittlich küüditati. Tema edasine saatus on täpselt teadmata.

(1936. a. "Kiriku Elu" põhjal)

MISSUGUNE TEADUS SUUDAB TÕESTADA JUMALA OLEMASOLU

(M. Malinski; algus KE nr. 2)

Olen juba unustanud missugusest raadiosaatest ma seda kuulsin. Diktor luges ette kellegi tütarlapse kirjandit:"Ma ei suuda móista, kuidas vóib kaasaegne noor inimene uskuda Jumalat kui usk räägib teadusele vastu!" Tundsin end puudutatuna ja mühatasin endamisi:"Armas laps, sa pole mitte kaasaegne, vaid lihtsalt tobuke, vaat mis!" Olin pahane. Hetke pärast kui olin rahunenud, jóudsin järeldusele, et minu hinnang ei suuda midagi muuta, ehkki ma jään selle juurde. Tuleks kasvói üldjoontes selgitada, kuidas suhtub teadus religiooni, ja seda püüangi alljärgnevalt teha.

Tütarlaps ei öelnud täpselt, missuguseid teadusi ta silmas peab, kuid kahtlemata olid nendeks empiirilised teadused, nagu füüsika, keemia, bioloogia vói muud sellist. Peatugem korraks sellel, mida me móistame empiiriliste teaduste all.

Vótkem algusest: inimene vaatleb mingisuguseid nähtusi ja teeb teatud t ä h e l e p a n e k u i d, nagu näiteks: täna paistab päike. Niisamuti sünnivad tähelepanekud katsete tulemustest, näiteks: inimene laseb mingil esemel kukkuda ja märkab, et selle kiirus langedes üha suureneb; ta väetab póldu nitraatidega ja veendub, et teraviljasaak on rikkalikum kui muidu; paneb tuliseks aetud raua vette, ja täheldab, et raud on muutunud hapramaks. Kui üks ja sama tähelepanek kordub palju kordi, teeb inimene ü l d i s t u s e, näiteks: kuumutatud ja seejärel külma vette pistetud raud muutub hapraks, póllu väetamine nitraatidega tóstab saaki.

Iga üldistus ei ole iseenesest óige, näiteks kóik póllud ei anna nitraatidega väetamisel suuremat saaki. Kui aga üldistus kehtib igal juhul, siis me nimetame seda s e a d u s e k s. Täpsemalt, empiiriline seadus on üldistus, mis tekib vaatluste tulemusel ja hólmab muutumatuid seoseid nähtuste vahel.

Järgmine samm teadusliku uurimise teel on h ü p o t e e s, mis kajastab püüdlusi vastata küsimusele k u i d a s vói m i k s nii on, ning samuti, kuidas ja miks on seosed ühe ja teise nähtuse vahel just niisugused. Teiste sónadega, hüpotees on oletus tóenäolisest, teatud eeldustel nähtuste vahel tekkivast seosest. Edasised vaatlused ja katsed vóivad hüpoteesi ümber lükata. Nii juhtus näiteks oletusega, et aatom on väikseim aineosake. Kui aga hüpotees leiab kinnitust katsete läbi, siis on tegemist avastusega. Avastada vóib nii uut seadust (näiteks, et Maa ja teised planeedid tiirlevad ümber Päikese) kui ka juba olemasoleva seaduse üksikasju (planeedi Neptuun olemasolu päikesesüsteemis). Iseenesest móista avastatakse uusi seadusi väga harva, sest tee nende juurde on vaevarikas. Sageli juhtub aga, et juba ammusest ajast tuntud nähtused lasevad end katsete tulemustele vaatamata mitmeti tólgendada.

Hüpoteesid, seadused ja nende üksikasjad, mis kuuluvad ühte ainevaldkonda ja moodustavad ühtse süsteemi, loovad omakorda t e o o r i a.

Need ongi kóik elemendid, millest koosneb empiiriline teadus. Kuid nüüd ma küsin sinult, kas niisugune teadus vóib midagi öelda Jumala olemasolu kohta? Anna andeks, aga missugusel alusel, kust vóiks niisuguse järelduse välja vóluda? Mammuti hamba kujust, Ohmi seadusest vói teooriast selle kohta, mis asi on elekter? Kui móni teadlane kinnitab, et ta ei usu Jumalasse, siis on see tema enda asi. Kui ta aga peaks väitma, et teadus välistab Jumala olemasolu, ületaks see tema pädevuse piirid.

Ükski empiiriline teadus ei

suuda Jumala olemasolu tóestada ega ümber lükata. See on vóimatu lihtsalt meetodi puudumise tóttu. Kóikides üksikteadustes uurime seoseid nähtuste vahel, püüame leida otseseid póhjusi, pigem küll tingimusi, mis määravad nähtuste olemuse meie suhtes. Me saame siin kasutada ainult neid nähtusi ja seoseid, mis kuuluvad sellesse maailma, sest empiiriliste teaduste abil on vóimatu minna väljaspoole - niisuguse teaduse abil ei saa Jumalat tóestada ega olematuks kuulutada.

Ainsaks teaduseks, mis suudab ületada materiaalse maailma piirid, on filosoofia. See teadus ei piirdu üksikute väljavótetega tegelikkusest, vaid püüab haarata kogu tegelikkust - kóike olevat. Vale oleks arvata, et filosoofia rajaneb ainult tunnetemaailmast pärinevatel kogemustel, sest tema valduses on móistus, mis kasutab alusmaterjalina olemise ja mótlemise seadusi. Nende abiga seletamegi tegelikkust kuid sellest hiljem.

Pöördugem tagasi tüdruku juurde raadiost, kuue päeva juurde, mille jooksul pidi tema arvates maailm loodama. Siin läks ta juba Jumala poolt ilmutatud tódede juurde. Aga iga asi omal ajal.

Inimene, kes usub ilmutust, ei piirdu ainult veendumusega, et Jumal on, vaid et Ta on ilmutanud oma saadikute, äravalitute vói prohvetite läbi inimkonnale kóiki probleeme lahendavad, lunastavad seadused. Siin pole tähtis, millisel teel sónum on inimeseni jóudnud, vaid see, et inimene peab ilmutatud tódesid óndsaikstegevaiks (vaimset tasakaalu ja surematust tagavaiks). Tahan juhtida sinu tähelepanu formuleeringule "óndsakstegevad tóed", mida vóime teisiti nimetada "religiooni tódedeks" ja soovin, et sa seda kunagi ei unustaks.

Jumal ei ilmutanud inimesele loodusseadusi, vaid andis talle teada, mida inimene óndsaksaamiseks vajab. Ainult seda ja ei midagi muud. Need on tóed igavese elu, Püha Kolmainsuse, patu ja lunastuse kohta. Niisuguste tódede hulka ei kuulu kindlasti maailma vói inimese tekkimise täpne kirjeldus. Jumala saadikud edastasid oma ilmutused inimestele, kasutades erinevaid kirjanduslikke vorme - ajaloolisi vói lihtsalt ópetlikke jutustusi ning poeesiat. See tósiasi sai paljude arusaamatuste póhjuseks, kasvói näiteks selle tütarlapse puhul, kellest räägiti raadios.

Kuid kas teaduslikud tóed ikka vóivad olla vastuolus religiooni tódedega? Nagu selgub ülalöeldust on see vóimatu seetóttu, et nad ei puutu üldse kokku.

* * *

Tegelikult peaks vist lópetama, ehkki vóin sulle öelda, et mul pole kerge end sellest teemast lahti rebida. Luba, et lópetan tähendamissónaga.

Oli kord Tasapinnalisuse Kuningriik. Selle riigi kodanikeks olid erinevad kujundid: korrapärased - ruudud, ristkülikud, kolmnurgad, ringid, hulknurgad - ja korrapäratud. Móned neist olid ühetoonilised, teised jälle mitmevärvilised. Nad suutsid mótelda ja liikuda, aga muidugi móista, tasapinnaliselt. Mónedele kujunditele piisas sellest, et nad olid olemas, kuid teised asusid uurima oma tasapinnalisuse iseloomu. Ja nad jóudsidki avastuseni, et nii nemad ise kui ka kogu tasapind on osa r u u m i s t - tegelikkusest, mis pole kahe, vaid kolmemóótmeline, ehkki kahemóótmelistel oli seda raske móista. Vähe sellest, nad avastasid, et tasapinnalised kujundid - ristkülikud, ringid, kolmnurgad - on ainult ruumiliste kujundite - kuubi, silindri ja püramiidi - puudutusjäljed tasapinnal. Oli niisuguseid kujundeid, kes vótsid selle avastuse omaks, aga oli ka selliseid, kes kinnitasid, et kui ruumi ei ole vóimalik näha, siis seda lihtsalt ei ole olemas, ja üldse, neil olevat omal tasapinnalgi küllalt tegemist.

Meie kóik oleme üsna sarnased nende kujunditega tasapinnal, kes ei suuda täiel määral móista, mis on r u u m i l i s u s. Aga me jóuame arusaamisele selle olemasolust oma maailma ja inimtege-

likkuse vaatlemise teel. Teisest küljest kohtame ikka ja jälle inimesi, kes kuulutavad - nagu nad ütlevad - Jumala poolt ilmutatud tódesid.

Väljaspool meie tunnetust asuva maailma omaksvótmine - see on suure T e g e l i k k u s e tunnistamine. Niisugune seisukoht ei ole vastuolus nähtava maailmaga, vaid tólgendab seda tegelikkuse o s a n a. Nähtava tegelikkuse kóik seadused kehtivad meie jaoks edasi, kuid nende sisu ja lóplik olemus selguvad alles Suure Tegelikkuse seaduste valguses. See suure Tegelikkuse tunnistamine seletab meile maailma ja iga inimese eksistentsi, surma ja kannatuse mótet, ning annab meile vóimaluse oma tegusid adekvaatselt hinnata.

(järgneb...)

Trinitaarid - kes nad on?

Katoliku Kirikus on üle 2000 ordu, mille liikmed on erineval viisil pühendanud oma elu täielikult Jumala teenimisele. Nende tütarharude arvu ei oska aga keegi öelda, neid on loendamatu hulk.

Tallinnas viibis läbisóidul Trinitaaride ordu preester i. Luca. Küsisime temalt : Kui palju on ordul liikmeid? Millega ordu tegeleb? Kas tal on ka ilmikute haru? ...

"Püha Kolmainsuse vennaskond rajati 1198. a. Prantsusmaal. Kuigi ta on üks vanimaid ordusid Katoliku Kirikus, pole teda kunagi pärjanud kuulsus. Ometi on ta oma lihtsuses aegade muutustele vastu pannud. Vennaskonna rajamise algseks eesmärgiks oli kaasa aidata ristisódades vangilangenute vabastamisele. Vangide vahetamise kaudu vabastati mitte ainult kristlasi, vaid ka muhameedlasi.

Vennaskonna vaimne eesmärk avaldub tema nimes: ühendus Jumalaga kolmes isikus. Selles móttes on eesmärgiks aidata taasühineda Kolmainsusega inimestel, kelle ühendus Jumalaga on kannatada saanud. Lähtudes Kolmainsusest tulla inimeste juurde ja neid kaasa haarates jóuda tagasi Kolmainsusesse. Nii nagu Jumal ilmneb Kolmainsuses, eristame ka meie kolme sidemete tasandit: esiteks - inimese isiklik suhe Jumalaga; teiseks - läbikäimine teiste inimestega; ja kolmandaks - suhe iseendaga. Me peame pöörama tähelepanu kóigile neile kolmele.

Meid pole maailmas palju: umbes 600. Meie maju on Itaalias, Prantsusmaal, Hispaanias, USA-s, Kanadas, Mehhikos, Tsiilis, Kolumbias jm. Lisaks nendele veel missioonid Kagu-Aasias, Indias, Poolas. Majade juures tegutsevad peale orduvendade ka abilised-ilmikud. Hoiame oma majad avatuna kóigile abivajajaile. Palestrinas (seal töötab i. Luca praegu) oleme spetsialiseerunud tagakiusamise tóttu kodumaalt pógenejate abistamisele.

Trinitaaride ordu on nii aktiivne kui ka kontemplatiivne. Meil on omad rituaalid. Riietus on valge, puna-sinise ristiga rinnal."

Intervjueeris R.H.

(Raamatust "Taizé - A pilgrimage of trust on earth" tólkis T.Vooglaid)

Oli 1940. aasta. Euroopas käis Teine Maailmasóda. Vend Roger lahkus Sveitsist, et rajada Prantsusmaal leppimisele pühendatud vennaskond. Ta oli 25. aastane.

Saabunud peaaegu inimtühja Taizé külla, ostis ta seal maja ja hakkas varjama sójapógenikke, sealhulgas natside okupatsiooni eest pógenevaid juute. "Mida rohkem tahab inimene elada Jumala täiuses," kirjutas ta, "seda enam peab ta laskma sellel täiusel juurduda eneses läbi inimlike kannatuste." Kaks aastat palvetas ta üksinda hommikul, keskpäeval ja óhtul. Siis kohtas ta neid, kellest said vennaskonna esimesed liikmed.

1949. aasta Ülestóusmispühal andsid esimesed seitse venda lóplikud tóotused tsölibaadiks vennaskonnas. Aasta aastalt on vennaskonna liikmete arv kasvanud. Móne ettevalmistusaasta järel annavad uustulnukad eluaegse mungatóotuse. Tänaseks on vennaskonnas juba üle üheksakümne venna nii katoliiklaste kui ka protestantide seast. Nad on tulnud kóigilt kontinentidelt, enam kui kahekümne eri rahva hulgast.

Kord kirjutas vend Roger oma päevikusse: "Kes sa oled, väike vennaskond? Hea tööriist? Ei, seda mitte. Grupp mehi, kes on kogunenud üksteise toetamiseks? Ka seda mitte. Ehk elame ühist elu seepärast, et meil on koos hea olla? Ei, sest siis muutuks vennaskond eesmärgiks iseeneses. Olla üheskoos ónnelikud - jah, muidugi, aga seda läbi eneseohverduse. Kes sa oled, väike vennaskond? Üleskutse ühtsusele - lihtne peegeldus sellest ainulaadsest ühendusest, mis on Kristsue Ihu, Tema Kirik, ja seega haputaigen inimeste seas. Milline on sinu üleskutse? Me saame edasi liikuda vaid üha taasavastades armastuse imet, igapäevases andeksandmises, usalduses ning rahuga südames nende suhtes, kes meie hoolde on usaldatud.

"Issand Kristus
on oma kaastundes
ja armastuses sinu vastu
valinud sind
olema Kirikus
vennaliku armastuse märgiks.
Ta tahab,
et sa koos oma vendadega
elaksid üleskutsena ühtsusele."

"Ära võta enese hingele pattu veelgi eraldada kristlasi, kes küll kuulutavad ligimesearmastust, jäävad aga siiski lahku. Saagu Kristuse Ihu ühtsus sinu südameasjaks."

Taizés on algusest peale töötatud kristlaste omavahelise leppimise heaks. Kuid see ei ole eesmärk iseeneses. Olulisem on, et taasühinenult saavad kristlased rahu ja usalduse haputaignaks kogu inimkonnale. Kuidas saavad nad üksteisest lahku jäädes olla Jumala armastuse peegelduseks?

Taizé on rahvusvaheline vennaskond. Mitte kõik vennad ei ela Taizés. Osa neist elavad väikeste gruppidena Aasia, Aafrika ning Põhja- ja Lõuna-Ameerika vaeste seas. Jagades vaeste elutingimusi püüavad vennad tuua neile lohutust. Nad toetavad neid, kes töötavad parema tuleviku nimel ja toovad leevendust kannatustesse.

"Armastage rõhutuid, kõiki, kes kannatavad ülekohtu all ja janunevad õigluse järele. Jeesus pühendas neile erilist tähelepanu. Ärge kunagi kartke, et nad teid segavad."

Kogudus ei võta vastu kingitusi, ega hoia tagavaraks mingit kapitali. Nii Taizés kui ka mujal asuvates gruppides on kõik, millest vennad elavad ja mida nad teistega jagavad, teenitud nende endi tööga.

1966. aastast alates elavad naaberkülas 750 aastat tagasi loodud katoliikliku kongregatsiooni õed. Nende elu on korraldatud p. Ignatius Loyola põhimõtete kohaselt. Õed on Taizés abiks inimeste vastuvõtmisel.

USU ALLIKAID AVASTAMAS

Esimesed kakskümmend aastat elas vennaskond muust maailmast suhteliselt eraldatuna. Kuid 1957. aastast alates on hakanud seda külastama palju noori, aga ka vanemaid inimesi. Nii on aastate jooksul sajad - tuhanded inimesed kogu maailmast sidunud end vennaskonna otsingutega. Nad toovad enestega kaasa kogemuste, keelte ja kultuuride mitmekesisuse. Aastaringselt toimuvatel nädalastel kohtumistel (pühapäevast pühapäevani) püütakse selgitada kõike, mis toidab meie usku ning suunatakse mõtisklema selle üle, kuidas ühendada palvet igapäevase argieluga.

Improviseeritud telklinnaku keskel asub Leppimise kirik. Kolm korda päevas kogunetakse seal ühiseks palveks. Kui kirik ei suuda kõiki mahutada, siis laiendatakse seda telkide abil. Kirik on avatud ööpäev läbi - see on koht, kus võib alati leida vaikust. Kirikus on hämar. Seal on mõned küünaldega valgustatud ikoonid, avatud Piibel ja Pühim Altarisakrament.

Kui kellad kutsuvad palvele, on kirikus juba palju rahvast. Ühispalve ajal põlvitavad valgetes rüüdes vennad külastajate keskel kiriku keskosas. Kõik on näoga Pühima Sakramendi poole. Palve ajal lauldakse üks psalm, loetakse erinevates keeltes katkendeid Piiblist ja seejärel on pikk vaikus. Soovi korral jätkatakse õhtuti palvet lauluga. Mõned lühikesed laulud, mida üha uuesti korratakse, aitavad meil avastada palve meditatiivset iseloomu. Neis väljendatakse väheste sõnadega Evangeeliumi tõde. See saab mõttega kergesti haaratavaks ja täidab tasapisi kogu meie olemise.

Iga päev jagavad vennad õpetust usu allikate kohta - Kuidas tunda ära Jumala kutse? Mida tähendab elada Kirikus "ühe Ihu liikmetena"? Mida tähendab "anda oma elu"? Hiljem moodustatakse väikesed grupid. Mitte selleks, et vaielda või kaitsta oma isiklikku vaatepunkti, vaid et jagada oma kogemust ja kuulata üksteist - igaühel on anda midagi kordumatut. Jagatakse muret ja lootust - Kuidas saan ma igapäevases elus ühendada palve ja tegevuse? Kuidas saan ma samaaegselt süvendada nii sisemist elu kui ka

avatust teiste inimeste suhtes?

Kuigi Taizé elutingimused on väga tagasihoidlikud, valitseb kohtumistel róómus, usaldav óhkkond. Seda osalt tänu vanematega kaasatulnud lastele. Perekonnad veedavad nädala üheskoos, nende jaoks móeldud gruppides, nagu kóik teisedki.

Póhikohtumispaigast veidi eemal on vaikusetsoon. Tulevad ju paljud selleks, et vótta "aeg maha" ja vaadata oma elule Evangeeliumi valguses. Kui keegi tahab saada isiklikku nóu, saab ta seda kirikus, kus móned vennad kuulavad igal óhtul inimesi, kes tahavad usaldada neile oma raskused vói vestelda isiklike küsimuste üle.

Reede óhtuti palvetatakse risti ümber. Need on nähtamatu ühenduse tunnid kannatavate inimestega kogu maailmas: mahajäetute, tagakiusatute, piinatute ja igat liiki ebaóigluse all kannatajatega. Iga laupäevaóhtune palve on ülestóusmise eelóhtu küünlavalgel. Pühapäeva hommikul kulmineerub nädal Kristuse austamisega, kes ilmutab end Pühakirjas ja Armulauas. Nii lópeb iga nädal Kristuse surma ja ülestóusmise müsteeriumi pühitsemisega.

(Järgneb ...)

* * *

Toome siinkohal móningaid mótteid Janilt, Taizés elavalt norrakalt, kes külastas hiljuti Eestit.

"Materjalismi probleemid Idas ja Läänes on mónevórra sarnased, teil on ta lihtsalt dogmaatilisem, Läänes aga rafineeritum. Ka meil on inimese hingelisi vajadusi pikka aega ignoreeritud. Nüüd hakatakse neid taas rohkem tajuma. Ent paljud noored ei tule oma vaimsetes otsingutes Kirikusse, vaid pöörduvad Absoluuti otsides teiste religioonide poole. Just nendele inimestele püüame pöörata erilist tähelepanu."

"Taizé omapära seisneb selles, et me ei püüa mingil moel otsustada oikumeenilisi küsimusi. See kuulub rohkem ülemaailmse Kirikute Nóukogu kompetentsi. Me püüame töötada kóige vahetumal tasandil. Ka püüame olla isiklikult kontaktis erinevate kirikute juhtidega ja meil on palju sópru. Kogukonna siseselt on meile aga tähtsaim tavaline elu, elu kui ühtsuse märk. Me vótame róómuga aastaringselt inimesi vastu. Tihti tulevad Taizésse just noored, kes pole oma elu tähtsamaid otsuseid veel teinud. Siin on kóik teretulnud."

"Ja veel, sageli on tähtis "vabaneda" oma päritolust ja oma minast. Ent on ka äärmiselt tähtis móista, mis on sinu koguduse, maa ja traditsiooni voorused. Ning näha neid ka teiste juures. Peame kardinaalselt muutma oma mótlemist ning lakkama otsimast erinevusi ja vigu, andes selle asemel enesele aru, et Jumal on üks."
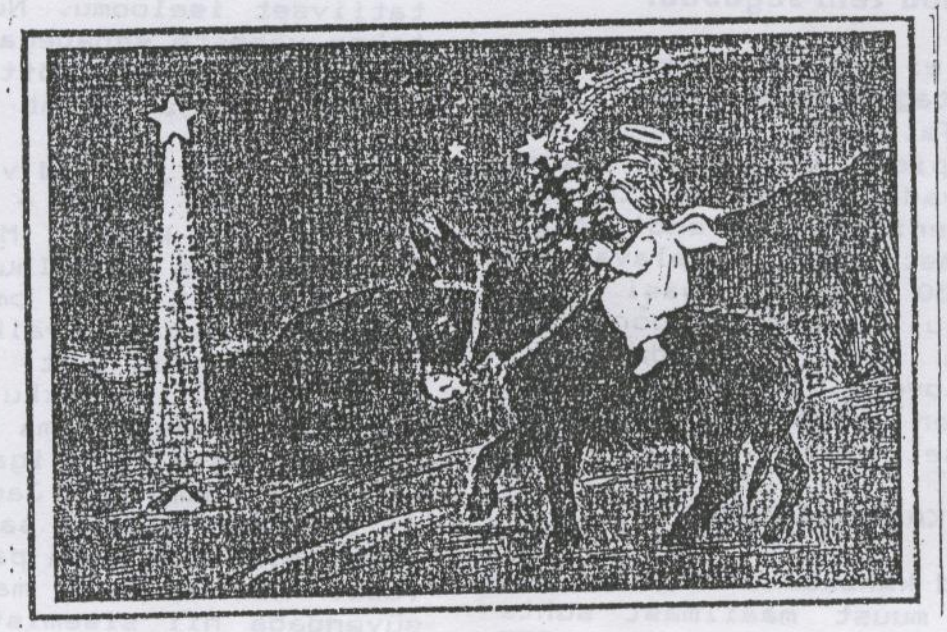
(Intervjueeris R.H.)